

Łukasz Zaremba¹

Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej
Państwowy Instytut Badawczy
Warszawa

Polski i światowy rynek malin i ich przetworów

Polish and global market of raspberries and their preserves

Synopsis. Maliny stają się istotną ofertą eksportową Polski. Międzynarodowy handel świeżymi owocami jest jednak ograniczany przez ich trwałość i przeważnie odbywa się pomiędzy krajami blisko siebie położonymi. Większa część obrotów malinami przypada na ich mrożonki. Ta grupa produktów jest silną stroną naszego kraju. Dzięki temu Polska systematycznie zdobywa coraz większy udział w rynku. Artykuł ma na celu przeanalizowanie zmian zachodzących w zbiorach i obrotach malinami na świecie. Zidentyfikowani zostaną główni eksporterzy oraz odbiorcy tych owoców jak i wytwarzanych z nich mrożonek. Ponadto określona zostanie pozycja Polski na rynku światowym i unijnym ze wskazaniem najważniejszych konkurentów naszego kraju.

Słowa kluczowe: maliny, mrożone maliny, produkcja, eksport, import

Abstract. Raspberries become an important part of Polish export offer. International trade of fresh raspberries is however, limited due to their vulnerability to damages. Consequently the international trade involves mostly countries in the neighborhood. The main part of raspberries sales falls on frozen fruits. Frozen raspberries production in Poland is developed very well. That is why our country increases its share in the global market. An article has aimed to analyze the changes in harvest and global trade of raspberries. Main global exporters and producers of fresh raspberries will be identified, as well as the receivers of frozen raspberries. Furthermore the polish position on the global market will be described, with pointing out the main competitors of our country.

Key words: raspberries, frozen raspberries, production, import, export

Wstęp

Na początku minionej dekady najważniejszym gatunkiem uprawianym w Polsce spośród owoców jagodowych, były truskawki oraz czarne porzeczki. Maliny miały wówczas znaczenie raczej drugorzędne. W ostatnim czasie sytuacja ta zaczęła się zasadniczo zmieniać. Podczas gdy w latach 2001-2003 Polska produkowała średnio 175 tys. ton porzeczek (ogółem) i 175,5 tys. ton truskawek, to w okresie 2010-2012 przeciętne zbiory truskawek zmniejszyły się o ponad 10% do 157 tys. ton, a porzeczek wzrosły o 7% do 187 tys. ton. W tym samym czasie przeciętna produkcja malin w Polsce zwiększyła się z 44,2 do 112,6 tys. ton, czyli o 155%, a powierzchnia z 14 do 25 tys. ha. Zmiany zachodzące w uprawie malin prowadzą do wzrostu znaczenia naszego kraju w światowych zbiorach tych owoców. Potwierdzeniem jest zwiększenie się udziału Polski w globalnej produkcji malin z 9,8 średnio w latach 2001-2003 do 19,1% w latach 2010-2012, a w powierzchni z 14 do 28%.

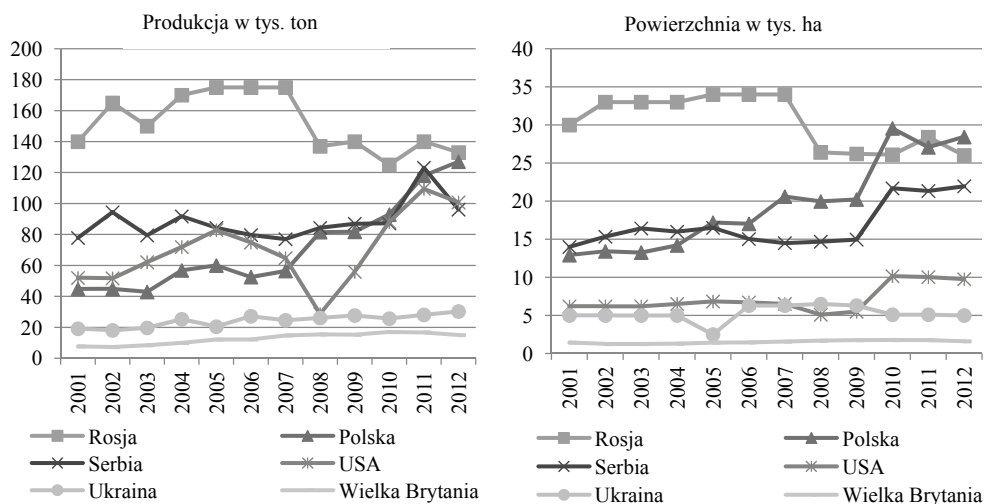
---

¹Mgr inż., e-mail: lukasz.zaremba@ierigz.waw.pl

Artykuł ma na celu określenie zmian zachodzących w produkcji i obrotach malinami na świecie, wskazanie głównych eksporterów oraz odbiorców tych owoców i ich przetworów – przede wszystkim mrożonek.

Produkcja

Światowe zbiory malin średnio w latach 2001-2003 wynosiły 450 tys. ton, a w latach 2010-2012 dochodziły już do 590 tys. ton. Podobnie światowy areal upraw tych owoców, który na początku okresu objętego analizą wynosił średnio 92 tys. ha, w latach 2010-2012 osiągnął 111 tys. ha. Nadal największe są zbiory malin w Rosji, które w okresie 2010-2012 wynosiły przeciętnie 133 tys. ton, przy areale upraw na poziomie 27 tys. ha. Serbia - nasz największy konkurent na rynku, produkowała w analogicznym trzyleciu przeciętnie 102 tys. ton malin na obszarze 22 tys. ha. Nieznacznie niższe były zbiory tych owoców w USA, gdzie średnio w latach 2010-2012 produkowano ich 99 tys. ton na 10 tys. ha. W okresie objętym analizą - w latach 2001-2012, zbiory malin na świecie zwiększały się przeciętnie o 3% rocznie. Nieznacznie wolniej, w tempie 2% w skali roku rósł areal upraw tego gatunku. Spośród wszystkich liczących się producentów, jedynie w Rosji występowała tendencja spadkowa – zarówno w powierzchni (spadek o 1,3% rocznie) jak i w produkcji (spadek o 0,5% rocznie). Największy przyrost zbiorów miał natomiast miejsce w Polsce – prawie o 10% rocznie oraz w USA – o 6%. W Serbii zbiory zwiększały się jedynie o 2%. Również w naszym kraju, w okresie objętym analizą, dynamika przyrostu arealu upraw malin była największa i przekraczała 7% w skali roku. W Serbii i w USA przyrost ten wynosił natomiast 4% rocznie.

Rys. 1. Wielkość produkcji i powierzchnia upraw malin w latach 2001-2012.

Fig. 1. Raspberries production volume and harvested area in 2001-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Faostat.

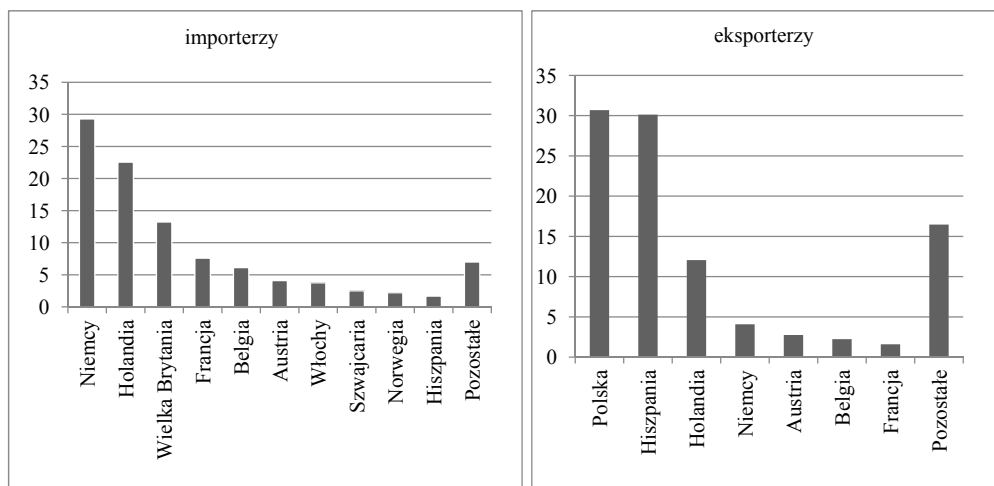
Obroty handlu zagranicznego malinami świeżymi i mrożonymi

Ze względu na niską trwałość świeżych owoców, głównym przedmiotem handlu międzynarodowego zarówno malin jak i innych owoców jagodowych są ich przetwory. W przypadku malin są to przede wszystkim mrożonki. Udział mrożonek w łącznych obrotach malinami i ich przetworami w świecie jest dominujący i w zależności od roku waha się od 60 do 70%. W Polsce udział mrożonek w łącznym eksporcie malin i ich przetworów zwiększył się z 44% w latach 2001-2003 do 74% w latach 2010-2012. Mimo to eksport malin w świecie wyraźnie rośnie, choć realizowany jest głównie pomiędzy krajami ościennymi.

Eksport

Maliny świeże

Światowy eksport świeżych malin zwiększył się ze średnio 65 tys. ton w latach 2001-2003 do 145 tys. ton w latach 2010-2012. Podobnie zmieniła się wartość eksportu – z 158 do 714 mln dol. Analiza średniego rocznego tempa wzrostu wykazała, że w latach 2001-2012 łączny wolumen eksportu malin zwiększał się o 10% w skali roku, podczas gdy wartość rosła w tempie 20%. Przeciętny eksport z Meksyku w okresie 2001-2003 utrzymywał się na poziomie 7,4 tys. ton, a z USA 12 tys. ton. W latach 2010-2012 dostawy obu krajów zwiększyły się do odpowiednio 45 i 40 tys. ton, a ich łączny udział w rynku przekroczył 60%. Eksport z Meksyku i USA charakteryzował się największym tempem wzrostu w całym badanym okresie - odpowiednio 22 i 16% rocznie. Na rynku międzynarodowym liczącymi się dostawcami świeżych malin są ponadto Hiszpania i Polska, a także Gwatemala i Serbia. Dostawy tych owoców z Hiszpanii zwiększyły się z 6 tys. ton w latach 2001-2003 do 15 tys. ton w latach 2010-2012 (średnio o 12% rocznie). Udział Hiszpanii utrzymał się na poziomie ok. 11%. Znaczący wzrost zanotowany został w eksporcie z Gwatemali – z 0,7 tys. ton w latach 2001-2003, do 4,3 tys. ton w latach 2010-2012. Tym samym ilość wysyłanych z tego kraju malin zrównała się z eksportem serbskim. Udział obu państw w globalnym eksporcie świeżych malin wynosił w ostatnich latach po ok. 3%. Od początku prowadzonej analizy dostawy tych owoców z Serbii zmniejszały się średnio o 2% rocznie. Podczas gdy w latach 2001-2003 eksport malin z naszego kraju utrzymywał się na przeciętnym poziomie 19 tys. ton, przy 30% udziale w rynku, to w latach 2010-2012 maliny z Polski stanowiły tylko 11,5% globalnego eksportu, a ich ilość wynosiła 16,5 tys. ton. W eksporcie z Polski, w odróżnieniu od pozostałych liczących się dostawców dominują maliny przemysłowe. Spadek eksportu z naszego kraju przy rosnącej produkcji, spowodowany był przede wszystkim unijnymi dopłatami do malin kierowanych do przerobu. Powodowało to większe ich wykorzystanie w krajowych zakładach przetwórczych.

Rys. 2. Procentowy udział wybranych krajów w imporcie i eksporcie świeżych malin średnio w Unii Europejskiej w latach 2010-2012

Fig. 2. Percentage share of selected countries in the import and export of fresh raspberries on average in the European Union in 2010-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat.

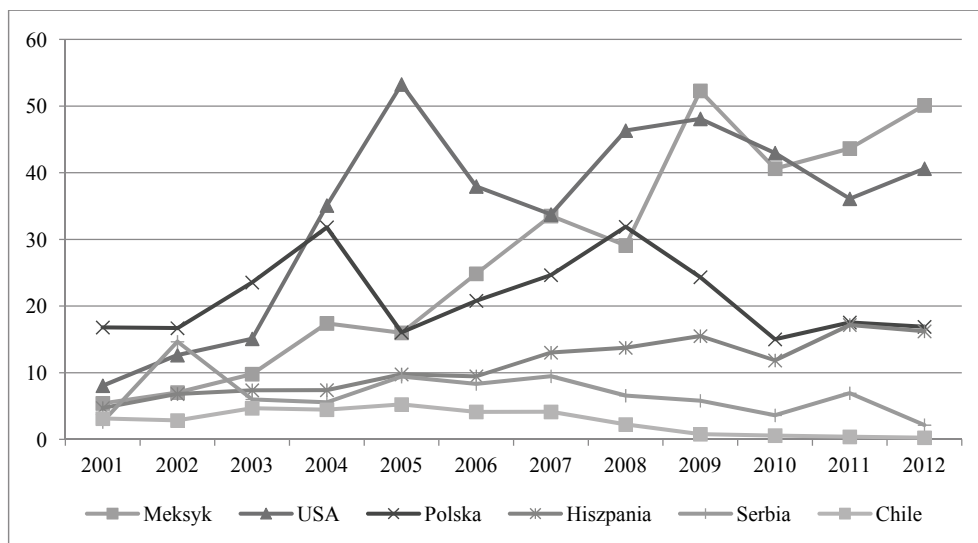
Szczegółowa analiza struktury obrotów świeżymi malinami wykazała, że USA jest przede wszystkim reeksporterem tych owoców. Do USA trafiają praktycznie wszystkie maliny z Meksyku (94% eksportu tego kraju) i Gwatemali (84%), które następnie są redystrybuowane do Kanady (94% sprowadzanych przez ten kraj owoców). Na rynku europejskim handel świeżymi malinami jest bardziej rozproszony. W latach 2010-2012 Hiszpania wysyłała do Wielkiej Brytanii 4,9 tys. ton tych owoców, do Francji 3,1 tys. ton, do Niemiec 2,2 tys. ton i do Holandii 2,0 tys. ton. Serbia w tym czasie swoje maliny dostarczała przede wszystkim do Austrii (1,9 tys. ton) i Niemiec (1,6 tys. ton). Najważniejszymi odbiorcami tych owoców z Polski są Niemcy, które w latach 2010-2012 sprowadzały ich od nas przeciętnie 9,4 tys. ton (56% naszego eksportu), a także Holandia i Belgia, gdzie trafiało odpowiednio 4,4 i 1,5 tys. ton (26 i 9% udziału) polskich malin.

Maliny mrożone

Jak podaje Comtrade, w latach 2010-2012 średni światowy eksport mrożonych malin², wyniósł 371 tys. ton, wobec 274 tys. ton w latach 2001-2003. Średni roczny eksport tych mrozonek w latach 2001-2012 zwiększał się o 2,5% w skali roku. Dominującymi dostawcami mrożonych malin na rynku światowym są Serbia, Polska i Chile. Swoją pozycję eksporterów utrzymują Belgia i Holandia. Rośnie również znaczenie Chin. Polska zwiększyła podaż z 46 tys. ton średnio w latach 2001-2003, do 90 tys. ton w latach 2010-2012, a udział naszego kraju w rynku światowym rósł z 17 do 24%. W tym samym czasie eksport z Serbii zwiększył się z 46 do 91 tys. ton, jednak jej udział w światowym eksporcie

²w obrotach światowych wykorzystywany jest kod handlowy CN 081120, który obejmuje także inne mrożone owoce.

zmałał z 27 do 25%. Swoją pozycję w globalnym handlu ugruntowało Chile (wzrost udziału z 12 do 17%), eksportując w latach 2010-2012 średnio 61 tys. ton mrożonek, wobec 32 tys. ton w latach 2001-2003. Nieznacznie zwiększyły się także dostawy z Belgii analogicznie – z 13 do 19,5 tys. ton. W dostawach z Holandii i Chin zanotowany został najbardziej dynamiczny wzrost (odpowiednio o 59 i 24% rocznie). Eksport z Holandii zwiększył się z 0,2 do 17,6 tys. ton a z Chin z 2,6 do 14,8 tys. ton.

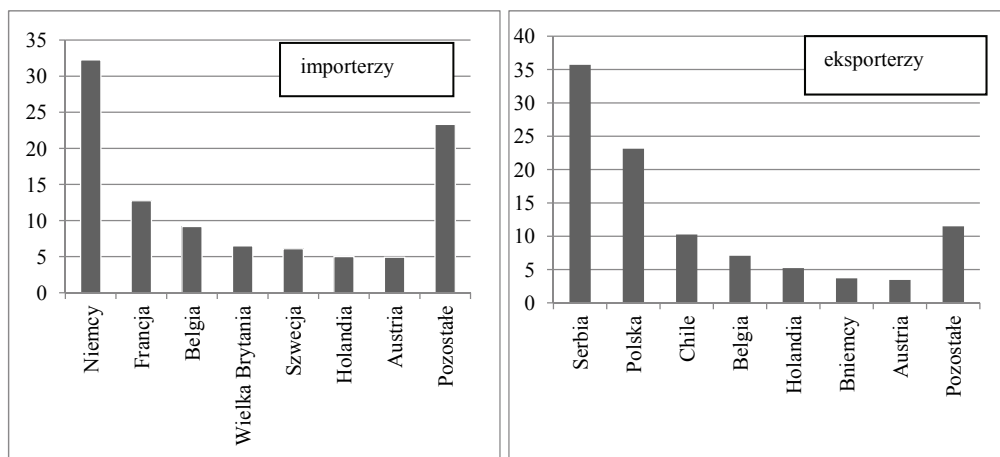

Rys. 3. Wielkość eksportu świeżych malin w tys. ton w latach 2001-2012.

Fig. 3. Fresh raspberries export volume in thousand ton in 2001-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Comtrade.

Chile wysyła mrożone maliny przede wszystkim do USA i Kanady. W latach 2010-2012 łączny udział tych dwóch odbiorców w chilijskim eksporcie wynosił przeciętnie 49% (30 tys. ton), wobec 39% (9,3 tys. ton) w latach 2001-2003. Znaczna część mrożonek z Chile trafia także na rynek europejski. W latach 2010-2012 średnio 6 tys. ton mrożonych chilijskich malin sprowadzonych zostało przez Holandię, a przez Francję i Niemcy po ok. 5 tys. ton. Łączny wzrost eksportu z Chile do tych krajów, względem początku dekady wyniósł 30%. Mrożonki z Chin kierowane są przede wszystkim do Rosji i Australii – w latach 2010-2012 średnio 2,5 i 2,2 tys. ton (17 i 15% udziału), ale też do Japonii – 1,7 tys. ton. Odbiorcami mrożonych malin z Europy są Holandia i Niemcy – łącznie 3,7 tys. ton. Mrożone maliny z Serbii eksportowane są prawie wyłącznie do Unii Europejskiej, tylko niewielka część przeznaczona jest na rynek szwajcarski, rosyjski, a także do Bośni i Hercegowiny.

Rys. 4. Procentowy udział wybranych krajów w imporcie i eksporcie mrożonych malin w Unii Europejskiej średnio w latach 2010-2012

Fig. 4. Percentage share of selected countries in the import and export of frozen raspberries in the European Union average in 2010-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Eurostat.

Największym unijnym eksporterem brutto i netto mrożonych malin jest Polska, która w latach 2010-2012 wysyłała ich przeciętnie 48,5 tys. ton, wobec 15 tys. ton na początku dekady. Wolumen polskiego eksportu tych produktów rósł w latach 2001-2012 w tempie 15% rocznie. Polskie mrożonki znajdują swoich nabywców przede wszystkim w Niemczech oraz w Belgii. Głównym odbiorcą spoza UE pozostaje Rosja. Udział Niemiec w polskim eksporcie wynosił 35-38%. Najbardziej zwiększały się jednak polskie dostawy do Belgii i Rosji – średnio o 33 i 35% rocznie. W latach 2010-2012 Belgia sprowadzała z naszego kraju przeciętnie 6 tys. ton, a Rosja 3,4 tys. ton (12 i 7% udziału), wobec 0,7 i 0,2 tys. ton w latach 2001-2003. Pozostali eksporterzy netto z UE to Belgia i Holandia. W latach 2010-2012 przeciętny eksport mrożonych malin z Belgii wynosił 14 tys. ton, z czego do Francji wysyłano 5 tys. ton, do Niemiec 3,3 tys. ton, a do Wielkiej Brytanii 2,6 tys. ton. Eksport z Holandii na poziomie 12 tys. ton kierowany był głównie do Niemiec Francji i Wielkiej Brytanii. Eksport mrożonych malin z Niemiec, który w latach 2010-2012 wynosił 6,4 tys. ton, trafiał przede wszystkim do Austrii, Belgii i Francji.

Unia Europejska jest importerem netto mrożonych malin. Ujemny bilans obrotów UE-28 w latach 2002-2012 utrzymywał się na poziomie 70 tys. ton. Mimo to, w okresie objętym badaniem eksport malin mrożonych z UE zwiększał się o 9,5% rocznie i średnio w latach 2010-2012 wynosił prawie 101 tys. ton wobec niespełna 49 tys. ton w latach 2002-2003. Zdecydowana większość eksportu – 90% realizowana jest pomiędzy państwami członkowskimi.

Import

Maliny świeże

Największymi importerami świeżych malin są USA i Kanada. Średnio w latach 2001-2003 USA sprowadzały 12 tys. ton, a w latach 2010-2012 prawie 71 tys. ton tych owoców. Dostawy malin do Kanady wynosiły analogicznie 6,5 i 33,5 tys. ton. W okresie 2010-2012 udział USA w światowym imporcie świeżych malin osiągnął 39%, a Kanady 18%. Jednocześnie w latach 2001-2012 przywóz do obu tych krajów zwiększał się o ok. 20% rocznie. Stosunkowo duży udział w rynku malin miały także Niemcy, Wielka Brytania, Holandia, Francja i Austria. W latach 2010-2012 Niemcy sprowadzały przeciętnie 17 tys. ton wobec 12 tys. ton w latach 2001-2003. Podobnie import malin do Wielkiej Brytanii zwiększył się z 4 do 12 tys. ton, a Holandii i Francji z odpowiednio 7 i 3 tys. ton, do 12 i 8 tys. ton. Jedynie przywóz do Austrii spadł z 11 do 7 tys. ton. Największy importer malin w Europie - Niemcy w latach 2010-2012 zaopatrywał się głównie w Polsce (52,5% importu). Uzupełnienie niemieckiego zapotrzebowania stanowiły dostawy z Hiszpanii 2,7 tys. ton i Serbii 1,1 tys. ton, odpowiednio 16 i 6,7%. W tym samym okresie Wielka Brytania sprowadzała maliny, przede wszystkim z Hiszpanii (średnio 6,0 tys. ton rocznie, 49% udziału), Meksyku (1,4 tys. ton, 12%) i Holandii (1,2 tys. ton, 10%). Z kolei Holandia w latach 2010-2012 importowała głównie z Polski (5,8 tys. ton rocznie, 49% importu), Hiszpanii (3,4 tys. ton, 29%) i Meksyku (1,2 tys. ton, 10%).

Maliny mrożone

Głównymi światowymi importerami netto mrożonych malin są Niemcy. Pomimo wzrostu przywozu do tego kraju ze średnio 84 tys. ton w latach 2002-2003 do 92 tys. ton w latach 2010-2012 udział Niemiec w rynku światowym obniżył się z 35 do 26%. Franja i USA średnio w latach 2010-2012 importowały odpowiednio 39 i 36 tys. ton tych przetworów. Liczącymi się odbiorcami mrożonych malin są ponadto Belgia i Holandia a także Austria, Wielka Brytania i Rosja. Dostawy mrozonek do Belgii i Holandii zwiększyły się ze średnio 16 i 12 tys. ton w latach 2002-2003 do odpowiednio 27 i 20 tys. ton w okresie 2010-2012. W analogicznym okresie średni import mrożonych malin do Austrii i Wielkiej Brytanii wzrósł z odpowiednio 11 i 9,5 tys. ton do 17 i 16 tys. ton, a do Rosji z 1,8 do 13 tys. ton.

Średnio w latach 2010-2012 kraje należące do Unii Europejskiej sprowadzały łącznie 170,5 tys. ton mrożonych malin, wobec 122 tys. ton na początku dekady. Tempo wzrostu przywozu było niższe niż eksportu i wynosiło niespełna 4% w skali roku. Mrożone maliny dostępne na rynku unijnym w latach 2010-2012 pochodziły niemal w połowie z państw członkowskich. Na początku analizowanego okresu przeważały dostawy spoza UE, które pokrywały ponad 60% rynku. Nadal jednak najwięcej mrożonych malin sprowadzanych jest z Serbii, w latach 2010-2012 przeciętnie 61 tys. ton (36% udziału). Znacząca jest także podaż oferty chilijskiej, która przy udziale w unijnym rynku na poziomie 10-11% zwiększyła się z 13 tys. ton w latach 2002-2003 do 17,5 tys. ton w latach 2010-2012. Przywóz z Chin zwiększył się z 0,7 do 2,9 tys. ton. Największy udział w niemieckim rynku miały nadal dostawy z Serbii (ok. 36%), które w ostatnim trzyleciu analizy wynosiły 21 tys. ton. Dostawy z tego kraju stopniowo tracą na znaczeniu, za sprawą systematycznie zwiększającego się importu z Polski. W latach 2002-2003 Niemcy kupowali od nas średnio

7 tys. ton (15% udziału) mrożonych malin, podczas gdy w latach 2010-2012 już ponad 17,5 tys. ton (prawie 30% udziału). W całym okresie objętym analizą niemiecki import mrożonych malin z Chile utrzymywał się na poziomie ok. 4 tys. ton. Nieznaczna część dostaw pochodzi także z Belgii, Austrii i Holandii. W imporcie Francji w latach 2002-2003 dominował przywóz z Serbii i Chile (65% importu). Nieduży był natomiast import z Polski (1,1 tys. ton), Belgii (1,5 tys. ton), Holandii i Niemiec (2 i 1,2 tys. ton). W latach 2010-2012 w imporcie Francji nadal dominował przywóz z Serbii (49% udziału). Obniżyło się natomiast znaczenie Chile. Swoją pozycję umocniły Belgia i Polska. Przywóz z tych krajów w latach 2010-2012 wynosił odpowiednio 4,4 i 2,6 tys. ton (14 i 8% udziału). W latach 2010-2012 przywóz do Belgii i Wielkiej Brytanii wynosił odpowiednio 17,4 i 9,1 tys. ton, wobec 9 i 5,5 tys. ton na początku dekady. W obu krajach dominowały dostawy z Polski odpowiednio 6,4 i 2,1 tys. ton. Belgia sprowadzała ponadto mrożone maliny z Serbii i Chile (5,1 i 1,9 tys. ton) i niewielkie ilości z Holandii i Niemiec (poniżej 1 tys. ton). Wielka Brytania też uzupełniała swój import dostawami z Chile i Serbii (1,8 i 1,3 tys. ton) oraz z Holandii (1,8 tys. ton) Belgii i Niemiec. Głównym dostawcą mrożonych malin do Holandii jest Chile, którego udział w latach 2010-2012 przekroczył 37% (4 tys. ton). W tym samym okresie Holandia sprowadzała mrożonki także z Serbii (12%) i w mniejszym stopniu z Chin (7,5%). Spośród dostawców europejskich największe znaczenie ma Polska zapewniająca w latach 2010-2012 średnio 2,8 tys. ton (27% udziału) mrożonych malin.

Ceny na rynku UE

Ze względu na brak szczegółowych danych dotyczących handlu malinami na świecie, dokonanie analizy porównawczej cen obejmować może jedynie rynek Unii Europejskiej. Od początku prowadzonej analizy obserwowany jest ciągły wzrost cen malin świeżych w przywozie do UE-28. Średnie ceny świeżych owoców zwiększały się z 1,98 €/kg w latach 2002-2003 do 3,97 €/kg w latach 2010-2012. Najwyższe ceny uzyskiwali dostawcy z Hiszpanii (5,63 €/kg w latach 2010-2012), Holandii (7,26 €/kg) i Belgii (6,69 €/kg). Ceny płacone za świeże maliny z naszego kraju są znacznie niższe od średnich unijnych. W latach 2002-2003 za owoce z Polski oferowano 1,05 €/kg, a w latach 2010-2012 już tylko 0,92 €/kg. Najwięcej płacono polskim eksporterom w latach 2007-2009 – średnio 1,24 €/kg. Na nieznacznie wyższym od polskiego poziomie kształtowały się ceny świeżych malin w przywozie z Serbii. W latach 2010-2012 wynosiły one średnio 1,07 €/kg.

Średnie ceny w dostawach na rynek Unii Europejskiej malin mrożonych zwiększyły się z 1,48 €/kg w latach 2002-2003 do 1,80 €/kg w latach 2010-2012. Wyższe od przeciętnych były ceny w przywozie z Serbii (1,83 €/kg w latach 2010-2012) i Chile (1,90 €/kg) oraz z Belgii (2,04 €/kg). W całym okresie objętym analizą ceny w eksporcie z Polski były niższe od średniej unijnej i w latach 2010-2012 wynosiły 1,52 €/kg, wobec 1,35 €/kg w latach 2002-2003.

Znacznie niższy poziom cen uzyskiwany przez polskich dostawców na maliny świeże wynika z dominacji w polskim eksporcie malin przemysłowych. Maliny mrożone oferowane są głównie w postaci grysu, za który również nie osiąga się wysokich cen. Z drugiej jednak strony niższe ceny płacone za maliny pomagają Polsce umacniać pozycję na rynku, zwłaszcza w odniesieniu do naszego największego konkurenta tj. Serbii.

Podsumowanie

Ze względu na bogate walory smakowe, maliny stale zyskują na popularności wśród odbiorców na całym świecie. Zwiększa się ich produkcja, systematycznie zwiększają się także międzynarodowe obroty tymi owocami. Poważnym problemem utrudniającym swobodną wymianę handlową w przypadku malin, jest ich krótka trwałość pozbiorna i wysoka podatność na uszkodzenia. Głównie dlatego międzynarodowy handel świeżymi malinami odbywa się przeważnie pomiędzy państwami blisko siebie położonymi. Problemy te nie występują w przypadku malin mrożonych. Stąd też ich udział w strukturze handlu tymi owocami jest dominujący.

Przeprowadzona analiza wykazała, że Polska sukcesywnie umacnia swoją pozycję na świecie, zarówno jako producent, jak i eksporter malin mrożonych. Na sukces naszego kraju wpłynęło wprowadzenie do produkcji nowych odmian, których cechy są pożądane przez zakłady przetwórcze i odbiorców zagranicznych. Dodatkowo, dzięki zastosowaniu odmian powtarzających owocowanie na jesieni, wydłużył się okres podaży malin mrożonych w Polsce. Konkurencja na rynku jest jednak duża, zwłaszcza ze strony Serbii i Chile, a także w coraz większym stopniu Chin.

Z drugiej jednak strony rośnie zapotrzebowanie na maliny, a zwłaszcza ich mrożonki w krajach UE, a także w Rosji. Wysokie walory smakowe polskich malin i ich przetworów w połączeniu z relatywnie niskimi cenami w ofercie eksportowej naszego kraju pozwalają sądzić, że pozycja Polski w pokryciu zapotrzebowania rynków zbytu, przede wszystkim na maliny mrożone będzie się zwiększać. Celowe byłoby zwiększenie eksportu malin deserowych. Wymaga to jednak wzrostu koncentracji podaży eksportowej i prowadzenia akcji promocyjnych.

Bibliografia

- Danek J. [2009]: Uprawa maliny i jeżyny, Hortpress, Warszawa, s. 74.
- Nosecka B. (red.) [2012]: Sytuacja na światowym rynku wybranych produktów ogrodniczych i jej wpływ na polski rynek ogrodniczy. Program Wieloletni 2011-2014, Raport nr 39, IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Rynek owoców i warzyw. Stan i perspektywy. Nr 24. IERiGŻ-PIB, Warszawa 2004 r.
- Rynek owoców i warzyw. Stan i perspektywy. Nr 43. IERiGŻ-PIB, Warszawa 2014 r.
- Zaremba Ł. [2009] Produkcja i handel zagraniczny owocami jagodowymi na świecie w latach 1999-2007, Komunikaty, Raporty, Ekspertyzy nr 536, IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- www.comtrade.un.com
- www.faostat.fao.org
- www.fresh-market.pl
- http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/international_trade/data/database
- <http://www.kups.org.pl/index/?id=e205ee2a5de471a70c1fd1b46033a75f>